

DİPLOMASİ VE TARİHÇİLİKTE BİR ÇINAR: EMEKLİ BÜYÜKELÇİ BİLAL ŞİMŞİR'İN HATIRASINA

Teoman Ertuğrul TULUN

Analist

Bu yazı, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Mülkiye Şeref Salonu'nda E. Büyükelçi Bilal Şimşir'in anısına 28 Mart 2024 Perşembe günü düzenlenen ve yazarın da katıldığı "[21. Yüzyılda Türk Diplomasisi ve Dış Politika: Çok Kutuplu Dünyada Yeni Perspektifler](#)" başlıklı konferanstaki konuşmasından üretilmiştir.

Emekli Büyükelçi Bilal Şimşirin Birden Fazla Ünvanla Anılmasının Gerekliliği Ve Parlak Kariyeri Hakkındaki Genel Bilgilendirme:

Geçtiğimiz yıl 20 Kasım 2023te vefat eden Emekli Büyükelçi Bilal Şimşiri birden fazla ünvanıyla anmak gerekiyor. Türk Tarih Kurumu şeref üyesi olan Büyükelçi Şimşir öncelikle bir araştırmacı tarihçi, akademisyen ve daha sonrasında Büyükelçilik mertebesine ulaşıncaya kadar 38 yıl boyunca Dışişleri Bakanlığında hizmet veren bir diplomattır. Parlak diplomatlık kariyerinin yanısıra, Bilal Şimşirin Türk tarihçilerinin duayenlerinden biri ve fevkaledede üretken bir araştırmacı olduğunun altının çizilmesi gerekir. Osmanlı İmparatorluğu, Türkiye Cumhuriyeti ve Balkanlardaki Türk varlığına ilişkin farklı ve geniş konu başlıklarını kapsayan 100ün üzerinde kitabı bulunmaktadır. Makalelerinin sayısı ise 250ye varmaktadır. İç içe geçmiş bu değerli ünvanların sahibi Bilal Şimşiri vefatında mesai arkadaşı bir emekli Büyükelçimiz şu şekilde anmış:

Daha lisedeyken ailesi ile birlikte Türkiye'ye göç ettirilen, önce tarihçiliği sonra diplomatlığı seçen bir genç. Türklüğe büyük hizmetleri olan bir bilim adamı, ömrünü Türklüğe vakfetmiş bir vatansever. Örnek bir idealist, başarılı bir büyükelçi. Balkan Türklüğünün imanlı savunucusu. [1]

Bilal Şimşir'in Akademik Ve Diplomatik Hayatı, Eserlerinin Kapsamı Ve Balkan Türklüğüne Olan Bağlılığı Üzerine Detaylı Bilgiler:

Bilal Şimşirin emsaline nadir rastlanacak bir sabır, inanç ve fedakarlıkla, arşivlerin derinliklerine kadar inerek yaptığı incelemelere dayanarak hazırladığı kitapların listesinin kısa bir incelemesi, ne kadar üretken bir tarihçi, akademisyen ve diplomat olduğunu

ortaya koymaktadır. Kitapların başlıklarını gruplandırığımızda, Atatürke, milli mücadeleye, Lozan Antlaşmasına , Türk diplomasisi tarihine, Ege sorununa ve Ermeni meselesine ilişkin kitapların ana gövdeyi oluşturduğunu görüyoruz. Bunların yanısıra Kürtçülük, Türk Yahudiler, Osmanlı Ermenileri, Ankara, üzerine yazdığı kitapların da zikredilmesi gerekmektedir.

Kanaatimce, Bilal Şimşirin tüm bu çalışmalarına yön çizen, ona bu çalışmaları inançla sürdürme gücü veren temel duygusal ve sosyal güdü (motivasyon) bir Balkan Türkü olmasıdır. Bu bağlamda, Bilal Şimşir in özgeçmişinin kısaca hatırlanması gerekmektedir.

Şimşir, 1933 yılında Bulgaristanda Osmanpazarında (Omurtag) Yıllancılar Köyünde dünyaya gelmiştir. İlk ve orta öğrenimini Bulgaristan Türk cemaatinin özel okullarında tamamlamıştır. Sonrasında 800 kişilik öğrenci nüfusu içerisinde sadece üç Türk öğrencinin olduğu bir Bulgar lisesine (Gimnazyaya) kaydolmuştur. Ancak Bulgaristanda artan Türk karşıtlığı ve okulda maruz kaldığı ayrımcılıktan dolayı öğrenim gördüğü liseden ayrılmak zorunda kalmıştır. 1950 yılında ailesi göçmen olarak Türkiye'ye gelmiş ve Gelibolu'ya iskân edilmiştir. Ayrımcılıktan dolayı bırakmak zorunda kaldığı lise öğrenimine 1950 yılında Çanakkale Lisesinde devam ederek bu liseden mezun olmuştur. 1957de dönemin en prestijli ve özel sınavla girilen fakültelerinden biri olan Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyasi Şubesinden mezun olmuştur. Aynı fakültenin Diploması Tarihi Kürsüsünde üç yıl Prof. Ahmet Şükrü Esmerin asistanı olarak görev yapmış, bilahare 1960 yılında Dışişleri Bakanlığına girmiştir. Türkiye'nin Paris, Şam, Londra ve Lahey Büyükelçiliklerinde Başkâtip ve Müsteşar, merkezde Şube Müdürü, Daire Başkanı, Genel Müdür Yardımcısı ve Genel Müdür olarak görev yapmıştır. Arnavutlukta, Çinde, Avusturalyada ve Güney Pasifik ülkelerinde Büyükelçi olarak Türkiye'yi temsil etmiştir. 1998 yılında 38 senelik hizmetinin ardından emekliye ayrılmıştır. Türk Tarih Kurumu tarafından Yaşayan Tarih programı çerçevesinde hazırlanan videoda yaşam öyküsünü anlatan Bilal Şimşir, Siyasal Bilgiler Fakültesinde asistan olarak görev yaparken, Bulgaristandan göçmen olarak gelen Türkler tarafından çıkartılan haftalık Anayurt gazetesinde makaleler yazdığını, bu gazetede o dönemde yayınlanan bir çok baş makaleyi kendisinin kaleme aldığını ifade etmektedir. [2]

Bilal Şimşirin Balkan Türklerinin ve özellikle Bulgaristandaki Türklerin karşılaştığı eza ve cefayı belgelerle anlattığı en önemli eserlerinden biri ve bana göre belki de en önemlisi Rumeliden Türk Göçleri isimli üç ciltlik kitabıdır. Şimşir, bu kitabının ikinci cildinin, bağımsız bir kitap niteliğindeki 182 sayfalık Önsözünde, Balkanlar ismi yerine niye Rumeli ismini kullandığını, duygusal ancak akademik bir yaklaşımla açıklamaktadır. Bu çerçevede, 1877-78 Türk-Rus savaşının başlamasından Doğu Rumeli İmtiyazlı Vilayetinin Bulgaristan Prensiğine katılmasına kadar olan dönemin Osmanlı İmparatorluğunun parçalanması tarihinin çok önemli bir dönemi olduğunu, bu dönemde Rumeli topraklarının büyük ölçüde koparıldığını ve Rumeli Türk halk kitlelerinin yüzlerce yıllık yurtlarından büyük ölçüde sökülüp atıldıklarını belirtmektedir.

Bilal Şimşire göre, Anadolu Türklüğü ile Rumeli Türklüğü, Osmanlı imparatorluğunun kurucu unsurunu, özünü oluşturuyordu. Osmanlı devleti, ondan önceki Türk devletlerinden farklı olarak, sadece bir Asya devleti değildi. Hem Asya, hem Avrupa devletiydi. Marmara Denizi kıyısında kuruldu. Çok geçmeden Marmara'nın batısına, Balkanlara, Rumeli'ye sıçradı. Ondan sonra Marmara mihverinin iki yakasında, simetrik olarak serpilip büyüdü.

Devletin ilk başkenti Anadolu'da Bursa, ikinci başkenti Rumeli'de Edirne oldu. İstanbul'un fethiyle devlet, tabii başkentine ve jeopolitik dengesine kavuştu: Doğu'da Anadolu kanadı, batıda Rumeli kanadı ve orta yerde başkent İstanbul. Osmanlı imparatorluğunun asli anavatan veya metropol toprakları işte bu bölgelerdi. [3]

Balkanlardaki Türk varlığına gönülden bağlı olan Bilal Şimşir, Türkçe bir kelime olmasına rağmen Balkanlar ismi yerine bu bölge için kitabının başlığında Rumeli ismini kullanmasının nedenini şu şekilde açıklamaktadır:

Öteden beri kullanageldiğimiz Rumeli sözü, bizde, Balkanlar sözünden daha köklü idi. tarihi bir anlam taşıyordu.... Dedelerimiz o bölgeleri daha ilk fethettiklerinden beri Rumeli olarak adlandırmışlardır. Osmanlı-Türk İmparatorluğu içinde Rumelinin Anadolu'ya denk bir yeri vardı...Anadolusuz veya Rumelisiz bir Osmanlı-Türk İmparatorluğu düşünülemezdi. Rumeli kanadı koparılınca, Osmanlı-Türk İmparatorluğu dengesini kaybetmiş ve yıkılıp gitmiştir... Osmanlı tarihi içinde Rumelinin köklü bir anlamı vardı. Bütün tarih yayınlarımızda Rumeli ve Rumeli takılı sözler yerleşmiştir. Bunlar Balkan sözü ile değiştirilemez. Rumeli kelimesinin muhtevası acı tatlı hatıralarıyla Türklükle doludur. Balkanlar sözü ise o derece Türklükle dolu değildir. Osmanlı-Türk İmparatorluğunun anavatan toprakları içinde kalan Rumelinin Türklükle dolu olması olağandı. Bu eski durum, Türkün tatlı hatıralarındandır. Rumelinin elden çıkması, dolayısıyla Osmanlı-Türk İmparatorluğunun çökmesi olayının geçmiş Türk kuşaklarının kalbinde acı hatıralar bırakmış olması da olağan ve milli bir duygudur... Rumeli sözü, Türkçeye adeta dal, budak salmıştır. Türkün acı-tatlı hatıralarını saklayan bütün bu deyimlerin, duygulu ve etkili bir yanı vardır. Bunların yerine Balkanlar sözünü kullanmak anlamı çok değiştirir, hatta kaybettirir. Bu açıdan da Balkanlar sözü bizde, Rumeli sözünü tam karşılayamaz. Gerek tarihi anlamda, gerek duygusal bakımdan Rumeli deyimini bizde, Balkanlar sözünden daha köklü ve daha etkilidir... Bütün bu nedenlerle kitabımın Türkçe başlığında Rumeli deyimini kullandım. Yalnız coğrafi bakımdan belli bir coğrafi bölgeyi belirtmek için, Rumeli sözü yerine yabancı dillerde Balkanlar (Balkans) sözünü kullanmayı uygun buldum.[4]

Bilal Şimşirin, bu açıklamasındaki Türk kimliğine derin bir bağlılığı yansıtan duygusal ve milli hisleri yüksek yaklaşımını, Balkan Türklerine ilişkin çeşitli akademik çalışmalarında yer verdiği belgelere dayanan açıklamaları ile dikkatli biçimde dengelediğini söylemek mümkündür. Ancak akademik kimliğinin Bilal Şimşiri Balkan Türklüğünün imanlı bir savunucusu olmaktan hiçbir zaman alıkoymadığının da altının çizilmesi gerekir. Örneğin, Türk Tarih Kurumunun Yaşayan Tarih videosunda Şimşir, Türkiye'ye ilk geldiklerinde Edirne'de toprağı öpmeyi düşündüğünü, Bulgaristanda lisede okurken arkadaşları ile Ankaranın taşına bak gözlerimin yaşına bak, biz Bulgara esir olduk, şu feleğin işine bak şarkısını söylediklerini ifade etmektedir. Bir başka örnek: 1990 yılında yayınlanan The Turks of Bulgaria in International Fora Documents başlıklı belgeleri içeren yayınının ithaf bölümünde Türkçe olarak şu kaydı düşmüştür: Zalim Bulgarlara karşı Türk adlarını ve soy kimliklerini savunurken canlarını veren kahraman Türk şehitlerinin aziz hatıralarına en derin saygıyla. Şimşir, Balkanlardan Türk göçü bağlamında göç, göçmen, muhaceret, muhacir, emigrant, fugitif, refuge, refugy kavramlarına ilişkin tartışmaları akademik bir

anlayışla irdelerken, Balkan Türklerinin Türkiyeye göçünün bu tür akademik tartışmaların ötesinde bir anlam taşıdığına dikkat çekmekte, Balkan Türklerinin çektiği acıların kendisi gibi bu acıları yaşamış Rumeli Türklerinde iz bırakmasının doğal olduğunu samimiyetle izah etmektedir. Bilal Şimşir kendisi için bu husustaki yol gösterici tanımın Atatürkün Muhacirler kaybedilmiş ülkelerimizin milli hatıralarıdır şeklindeki sözleri olduğunu altını çizmektedir.[5]

Bilal Şimşir'in Mirasının Değeri, Konferansın Anlamı Ve Eserlerinin Gelecek Kuşaklara Aktarımı İle İlgili Övgü Ve Şükran İfadeleri:

Bilal Şimşirin tarihçi, akademisyen ve diplomatik kimliklerini içerikli biçimde harmanlayarak yazdığı kitapların benim açımdan dikkat çeken bir önemli yönü, belirli bir konuya ilişkin arşiv belgelerini kronolojik olarak okuyucuların istifadesine sunarken, yazdığı geniş giriş bölümleriyle konuyu akademik biçimde de izah etmesidir. Bu yaklaşımın seçkin bir örneği, 1976 yılında yazdığı, Türk ve İngiliz arşiv belgelerini biraraya getirdiği iki ciltlik Ege Sorunu- Belgeler kitabıdır. Şimşir, Ege Sorununu Balkan Savaşlarına kadar geri giderek irdelerken, donanmanın önemine işaret etmekte ve Osmanlı İmparatorluğunun o dönemde Yunan donanması karşısında çok zayıf kalması nedeniyle Ege Adalarının kaybedildiğini, donanma yarışını kaybeden Osmanlıların deniz savaşlarını da kaybettiğini ayrıntılı biçimde açıklamaktadır. Yunanistanın o dönemde kuvvetli donanması sayesinde Egede deniz yollarını kontrol altına aldığını, Osmanlının ikmal yollarını kestiğini, Limni adasını işgal ederek Çanakkale Boğazını kontrol altında tutacak bir karakol hattı oluşturduğunu, Osmanlı donanmasını bağazların arkasına hapsettiğini belirtmektedir. Bilal Şimşir, Yunanistanın donanmasının bu üstünlüğünü yıllarca kendisine bağışlar yoluyla yardımcı olan ABD ve İngiltere sayesinde sürdürdüğünü, Türkiyenin 30 Mayıs 1974 günü donanma desteğiyle Egede petrol aramaya başlayınca The Economist dergisinin aşağıdaki değerlendirmeyi yaptığını kaydetmektedir:

1912 yılında Amiral Koundouriotisin Averof zırhlısıyla Türk donanmasını Çanakkale boğazına kovduğu günden beri ilk kez Türkiye, Yunanistanın Egedeki üstünlüğüne meydan okumaktadır.[6]

Bilal Şimşir, Türk donanmasının Balkan savaşından beri, hatta Navarin baskınından beri ilk kez 1974 yılında üstünlük kazandığını, Kıbrıs Türk Barış Harekatı ile Türkiyenin ABDnin uyguladığı silah ambargosuna rağmen donanma üstünlüğünü pekiştirmeye devam ettiğini vurgulamaktadır. Bilal Şimşirin 48 yıl önce yaptığı bu değerlendirmeler günümüzde de geçerliliğini korumaktadır. Bu örneklerin Bilal Şimşirin bizlere bıraktığı akademik mirasın göstergeleri olduğunu söylemek mümkündür,

Yetişmesine büyük katkıları olan Siyasal Bilgiler Fakültesinde düzenlen bu konferans vesilesiyle Bilal Şimşirin eserleriyle Türk Tarihine ilişkin gerçekleri gelecek kuşaklara aktarmasını saygıyla ve şükranla anıyor, saygılar sunuyorum.

*Resim: [AVİM](#)

[1] Halil Akıncı, Bilal Şimşir Vefat Etti, *Milli Düşünce Merkezi* (blog), 20 Kasım 2023, <https://millidusunce.com/bilal-simsir-vefat-etti/>.

[2] #YaşayanTarih - Emekli Diplomat ve Tarihçi Bilal Şimşir, 2021, <https://www.youtube.com/watch?v=wwpNOwiPhB0>.

[3] Bilâl N. Şimşir, *Bulgaristan Türkleri* [] (1878-1985]. basım, Bilâl N. Şimşir / Bilâl N. Şimşir; 2; 38 (Ankara: Bilgi Yayınevi, 1986), 9.

[4] Bilâl N. Şimşir, *Rumeliden Turk Gocleri* [] *Belgeler = Documents*. II, Türk Tarih Kurumu Yayınlarından; Sa. 50; Sa. 50 (Ankara: Turk Tarih Kurumu Basimevi, 198M.S.), XIX-XXI.

[5] Şimşir, II:XXI.

[6] Bilâl N. Şimşir, *Ege sorunu* [] *belgeler*. I, Türk Tarih Kurumu yayınlarından; sa. 29-<29a> (Ankara: Türk Tarih Kurumu Basimevi, 1976), LV.

Yazar Hakkında :

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Dr. Teoman Ertuğrul Tulun, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktorasını Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde tamamladı. Avrupa Birliği Çalışmaları, Küreselleşme, Yabancı Düşmanlığı, Nefret Söylemi Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler *alanlarında çalışmalar yapmaktadır*.

Atıfta bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul. 2026. "DİPLOMASİ VE TARİHÇİLİKTE BİR ÇINAR: EMEKLİ BÜYÜKELÇİ BİLAL ŞİMŞİR'İN HATIRASINA." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2024 / 14. Nisan 02. Erişim Haziran 17, 2026. <https://www.avim.org.tr/public/index.php/tr/Yorum/DIPLOMASI-VE-TARİHCİLİKTE-BİR-CINAR-EMEKLİ-BUYUKELCI-BILAL-SIMSIR-IN-HATIRASINA>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

@avimorgtr

<https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

